

РАДОВА

Часовий вимір передплата за 1918 рік

кв.
1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	5 кв.	6 кв.	7 кв.	8 кв.	9 кв.
10-50 р.

Адреса редакції в кожному місті: Київ, Інститутська, 22. Телескоп редакції 64-80. Почт. скринька № 373. РАЗІВ: ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА. Виходить щодня, окрім понеділків і днів після великих свят.

Умови друкування оголошень: На I сторінці 2 коп. за рядок, на IV сторінці 1 коп. за рядок. Ціна окремого № 25 коп. в провінції 25 коп. на вокзалах.

№ 8. П'ятниця, 12 січня 1918 року. № 8.

ТРОЦЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ. УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕАТР.
Сьогодні 12-го січня у п'ятницю: **ПОВСТАННЯ МАРІ**, ком. на 5 д. Вивичення: 13-го ЛІМБІРІНА, 14-го РАВКОМ: НАЗАР СТОДОЛЯ; Вечером: 1) У ГАЙХАН-БЕЯ, 2) ПО РЕВІЗІ, 3) НАРОДНІ СПІВИ; 4-го ВУРЛАКА. Готуються до вистави УРІЛЬ АКОСТА Гудкова, ОСТАННІ МАСКИ Шніслера і КРИЛА Старицької-Черняхівської.
Олександр, ул. 2-й ГОРОДСЬКИЙ ТЕАТР Олександр, ул. № 12. Український театр під орудою М. Садовського.
Сьогодні 12-го січня у п'ятницю: **ЗАЙДИГОЛОВА**, драма на 5 д. 13-го **ВІЙ.**
ЦИРК А. КІССО у п'ятницю 12-го січня **велика ефектовна вистава** од. уся труппа. Поч. о 8 1/2 год. Завтра бенкет японської труппи. **САН-ФАНЬ**. В неділю дві вистави. МИКОЛАЙСЬКА, 7.

Сьогодні БІГІ. Початок 0 12 год. дня.

В 3-ій українській гімназії в рамкахі в 2-й і 3-й кл. Прохання приймаються ще два від 2 1/2 до 6 1/2. Адр. Суворівська № 1.
До Винницького Союзу Споживчих Товариств потрібні помилки бухгалтерів. Тільки наочні, практичні і теоретично бухгалтерські можуть оголошуватися негайно. Винниця на П. Діма, 80кз. п. 4-550-2

Декларація Можна без перебільшення сказати, що український Центральної Радю 9 січня законопроект про національно-персональну автономію мав величезне значення в історії української держави, коли не в розв'язанні національної справи на всьому світі. Це справді, як зазначалося в промові українського депутата в світові спартистичні, це декларація прав нації і початок нового суверенного, на праві, а не на ворожнечі заснованого, розмежування народів. Україна, що в новій часі найбільше може терпіти од національного поневолення та утиску, тим самим затамила тверду волю національної волі, в міє цілях її не тільки для найчисленнішої маси людей, а й саму по собі, ідеально сказати б, для всіх людей. Українська політична думка ввесь час свого існування й розвитку мусила виходити з національного патання й на йому засновуватися, вимагаючи певного права не тільки людям, особі людській, а й національному колективу. Це була біда нація, бо часто національна справа своєю натуральною заступала інші справи й одтягала сили, потрібні для розв'язання останніх. Але не було й нашої справи, бо на світі спали й шкуру, називали всі національні сторони національного світу українська думка йшла до конституційної постановки національного питання, уникаючи тих дуже широким, але ванадто абстрактних форм, в яких вилілося наприклад, історично самоозначення. І через це українська влада, перша в світі, практично взяла національну рівноправність, заснувавши національну секретарства для всіх національностей України. Через те й думки в перших актах українського законодавчого органу був загальний закон, що послідовно й до кінця доводить самоозначення й право на його кожної нації.
Звичайно, випадки творчої думки та навіть зарез переводяться в життя. Більш сотні літ, як оповіщено право людини громадянства, і цей процес проводиться завзято боротьба за те, щоб справедливі його права міг бути й в оповіщеному праві нації. Ми не

дивимось так оптимістично, як деякі з промовців у Центральної Раді; ми знаємо, що це поки що самий принцип, сама декларація, за переведення якої в життя стелиться ще шлях довгої й упертої боротьби; ми тямимо, що навіть саме розуміння національних межностей зовсім ще не зникло. Навіть більше — можна боятися, що й серед самих українців, частина яких виразно стає на шлях облудної великодержавності з усіма її наслідками, можливі ще вибухи шовінізму й національної виключності. На жаль бо наука з попередньої історії часто йде в непередбачення. Але той принцип, що дає Українській Радю закон, стоїть твердою підставою для боротьби за справжню національну рівноправність, виразною витичкою на шляху до певного колись розв'язання національної проблеми, цієї великої й необхідної умови згоди на землі між народами. Початок покладено, перший ступінь зроблено. І треба сміливо й не ухиляючись іти шляхом, який цим першим ступенем позначено.
З мирової конференції - комітету фансейство одбилоса, та й не могло не одбитись, і на справі мирових переговорів, що провадяться в Бересті. Заснувавши в Харькові "народний секретаріат" і викликавши од його заступників на мирову конференцію, Троцький певне замірявся розбити цим єдине заступництво од України. Досяг він зовсім супротивного — того, що українська делегація через ці й інші комісарські витівки мусила порвати з більшевизмськими дипломатами і там, на конференції. Цим ліквідовано те ненормальне становище, коли ворожі між собою держави вступали, як одна сторона в справі замирення з третьою стороною. Більшевизмська політика хатньої війни й розбрату ще раз дала свої немилучі наслідки.
Що до мирових переговорів української делегації, то було б рано ще гадати про їх розвиток і наслідки. Фактичні відомості з Берестя досить сукуп і уривчасті, і тільки категоричні запевнення генерального секретаря справ міжнародних про те, що мир має бути широким демократичним і загальним, дозволяють сподіватися, що міжнародна ситуація для України укладається добре і що справа розвивається в бажаному напрямі загального замирення на демократичних підвалинах. Як що цього справді пошастить, то не тільки покладено буде край світовій різні, а й початок справжнього відродження народів.

Як перевести державну позику.

Коли заохлять розмови про необхідність державної позики, — як то добровільної, чи то примусової, — то раз-у-раз можна почути таке заперечення:
— Яка радія випускати в цей час державну позику? Адже не можна сподіватися, що вона зменшить число грошових знаків, які обілялися по кишенях у населення. Ці облігації теж повернуться в такі самі грошові знаки, бо, — за виходом грошей з обороту — будуть обертатися замість них на ринку. Сума грошових знаків таким чином лишиться в населенні та сама, і тільки новий тип знаків народиться. А тих типів уже і в цей час більше, ніж треба. Ото ж, мовляв, ніяка позики не врятує од паперово-грошового потоку, і не запобіжить дальшому збезціненню грошей.
Бажуть, що в одній з нарад Київського комітету банків (в Київській організації) представники Генерального Секретаріату запропонували знайти який-небудь спосіб, щоб запобігти цьому лихві, але відповіді, яка б їх задовольнила, не почули.
Тим часом, спосіб такий є, і зовсім він не складний. Ось в чому мало не весь секрет порятунку:
Треба зробити позичкові посвідчення іменами, а не безіменними, і таким чином не допустити їх до перероду з рук до рук без траншеї (середоточного запису) од банків одразу на великі гроші, а тільки дорученою реалізацію позички. От і не будуть ходити ці посвідчення, як гроші.

Вайдуме, яка буде позика: п'ятилітня, шостимісячна, чи, навіть без зазначення певного строку, а з призначенням платежів при наступленні якихсь умовних обставин — наприклад, впорядкування експедиції заготовок державних паперів. Чи буде вона повертатися вся враз, чи частинами. Аби поворот частинами провадився не методом тиражування, а методом виплати по кожному позичковому посвідченню в призначені строки.
Увага технічного характеру, (але й вона теж може мати вплив на рух посвідчень): не треба видрукувати заздалегідь якісь рівні суми на посвідченнях, як це звичайно робилися на облігаціях та на "краткосрочних" обов'язковостях державного казначейства, а треба тільки зазначити на них місце для запису суми, як це робиться на вкладкових документах банків.
Можуть зауважити: де набрати стільки робітників, щоб по такій системі перевести позику?
А в армії безробітної інтелігенції? М. Хотомський.

Соціалізація землі на Україні.

В останню сесію Української Ради, після напруженої боротьби різних напрямків, невеличким більшістю прийнята резолюція, яка вимагає од тимчасового земельного закону скасування усюїк приватної власності на землю. Через це обидва законопроекти внесені секретарством по земельних справах було забраковано — і вироблення закону доручено особливій парламентській комісії, котра повинна в своїй роботі керуватися резолюцією Центральної Ради.
Таким чином соціалізація землі, яка стоїть в партійній програмі старих соціалістично-революціонерів, стає тепер офіційною програмою нашої законодавчої влади і тому, що мова ведеться про тимчасовий закон, який повинен бути виданий негайно, то ми на Україні в сій короткий час будемо мати той земельний устрій, який довгі часи тільки мріяли прив-

нічні ідеологи цього засобу вирішення земельного питання.

До самого останнього часу ніяка частина Росії так й не турбувала з цього боку, як Україна. Ніде вони не передбачали стільки перешкод і препон для своєї думки, як у нас. В самі останні часи, коли вже заклався Головний Земельний Комітет, я сам був свідком того, що наш край найбільше їм не давав спокою.
І певне, коли б мені кілька місяців назад хто-небудь сказав, що наша українська законодавча інституція прийме резолюцію про соціалізацію землі, то я вважав би його за божевільного. Взагалі я гадав, що і весь український рух, мав головним чином соціально підвалину в тому, що б захистити себе від цих чужеземних і несприятних для нас планів нового загально-російського землеустроювання.
Во справді, ще в пам'ятній війні критики Герца, Дажиста та інших ми запевняли в тому, що земельний устрій кожної місцевості залежить перш усього від того рівня сільськогосподарської продукції, в якому вона перебуває, що відповідно з цим рівнем повинні і будувати наші земельні програми. На власному досвіді в Степанівській земельній реформі ми мали найкращі докази правдивості цієї думки і тепер, коли влада опинилася в руках демократії, вона наче забула всі наукові досліджування, всі вказівки аграрної практики і скрізь через усю величезну площу Росії од Висли до Тихого океану проголосила єдиним можливим земляним устроєм соціалізацію землі.

До самого останнього часу я не міг навіть відноситися до намірів соціалізаторів на Україні, як до якогось навадження, що завтра перед людьми на який час дійсність, котре вгине, коли вони перейдуть до творчої органічної роботи. Могли уявлятися зовсім зайвим ділом і гасням часу змагатися з цією концепцією, отільки вона здавалася чужою і рішуче невідповідною до наших земельних і сільськогосподарських умов.
Але тепер після постанови останньої сесії Української Ради обставини міняються — усюїк своє відношення до соціалізації і обов'язок кожного свідомого українця, бо тут діло йде не тільки про мрію...

Тут є велика погроза для всієї будучини нашого краю, також і найбільша небезпека того, що селянська земля не одержить і земельний устрій лишиться тим, яким він є і зараз з тою тільки відмінню, що ми переживемо надзвичайну руйну всієї сільськогосподарської продукції.

Через те тепер "соціалізація землі" на Україні вимагає пильної уваги і докладного вивчення.

Всяка суцільна програмова концепція соціальної реформи вимагає перше всього якоїсь соціальної ідеології. Вона повинна спиратися на свою теорію поступу тої галузі народного господарства, яку вона хоче реорганізувати.

Спільна з останнім місяцем не шукав, а не знайшов такої особливої ідеології для української соціалізації і мабуть її знайти взагалі неможливо, бо, спільні мені відомо, серед українських соціалістично-революціонерів майже зовсім нема теоретиків земельного питання. Через це для того, щоб висунути собі склад соціалізації землі на Україні та її ідеологічну концепцію треба звертатися до російських теоретиків і проводити цих думок. Там вона має глибокі історичні та ідейні підвалини, ведучи свої початки від Герцена і особливо Чернішевського, які були фундаментом російського народництва з його оригінальною економічною теорією.
Вони заснували її на общинно-

* Правда органічність цієї теорії не є шоб справді самостійна. В неї багато відтуків системи Прудона, а в політичній сфері з революційними думками східної Європи перед революцією 48 року.

правових земельних звичаїв і побуті великоруського селянства, на його жертвості комунізму з одного боку і на ідеалізації натурального господарства з другого. Виходили з цих загальних основ, народничко-економічна концепція одразу стала в протилежність з ідеєю еволюції натурального господарства і одноїла на це теорією примата розуму історичної людини в людському поступі. Тут між ними був головний пункт суперечок з марксистами, в яких перевага наукова і теоретична була на боці останніх.

Вся історія розвитку народничко-ї ідеології по П. Васовичу уявляла в себе напружені і здебільшого невдалі спількування з'єднати ці дві головні ідеї з новими звичаями економічного життя.

Найбільш цікавим з них були наміри д.д. Чернова і Фарсова сполучити ідеї народництва з теорією Бершттейна і Давідова і одні час була надія, що народничтво піде по цьому шляху. Але дальше поглиблення його зроблене вже російськими економістами агрономами показало, що при такому напрямі народничтво доведеться розірвати в своїй головній погляді і вірою в той особливий соціалізм, який бачив то уявляв особливу ознаку великоруського народу. Я підкреслюю слово великоруського, бо скрізь у всіх теоретиків ні де не зустрінемо ні одного прикладу з українського селянського життя. Теж нове збільшення інтересу до общини, яке одродив К. Р. Казорський, втупі з першими кроками революції 1905 року, які зробили були в общинній Росії нахилили знову народничку думку до її давніх підвалин.

На ґрунті такої еволюції і зв'язку з розвитком першої революції головні побажання земельної народничкої формулувалися в відомому основному земельному законі, внесенному в другу думу.

Общинно-правові погляди і натуральне господарство, які зв'язані з першими ступенями хліборобської культури мають землю за дар Божий. Вона нічия, кожний бере її, скільки йому потрібно для його власного оброблення і його родини і мир установив звичаї і порядки користування землею. Так складається і право на землю її робітників і порівнюючий засіб користування і відсутність власності з також наймаючі праці. Такий земельний устрій існував до самого останнього часу серед самовільних поселенців Алтая і глухих кутків Сибіру.

Тепер подивіться, що кажуть для сучасного моменту і для всієї Росії соціалізатори землі.

"Соціалізуючи землю, каже Чернов, ми ставимо її в такі обставини, коли звичайне опріділення приватного права на її користування уявляється неможливим... Ми робимо її нічийою. Вона стає всенародним добром".

Другий теоретик соціалізації землі одиою з головних її підвалин вважає право на землю, яка уявляється одним з "вичних нерухомих прав громадянства, прав усюїк людини держави". А так "як це право кожної людини зустрічається з однаковою правом другої на таке саме користування землею, то воно вимагає якогось нормування і це нормування уявляється соціалізаторам, як це видно з снів А. Шнішка в тому, що "земля повинна розподілятися на основі урівнюючого користування землею проміж усіх, хто бажає її обробляти своїми власними руками".

Гадаю, що це порівняння погане, досить ясно, що в соціалізації землі нема а ніякої нової ідеї, яка б не була вже переведена в життя у нас в Європі: волись в давні часи, коли закладалися, як тепер в Алтай, — простими неосвіченими людьми перші основи сільськогосподарської

* В. М. Чернов, Кь вопросу о социализации земли. 1908 г.
** П. А. Выхляев. Как устроить землепользование. 1917 г.

